

PROGRAM 35. KONFERENCE ČESKÉ HERPETOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI A INFORMACE PRO ÚČASTNÍKY

Poznámka: Program je flexibilní a může být podle okolností (např. počasí) modifikován

Organizačně konferenci zajišťuje Zoologická zahrada hl. m. Prahy, U Trojského zámku 120/3, 171 00 Praha 7, reprezentovaná organizátory Ivanem Rehákem (ophis@tiscali.cz) a Petrem Velenským (velensky@zoopraha.cz).

Účast na konferenci je omezena pouze na předem zaregistrované členy ČHS, jejich doprovázející osoby, kandidáty na členství v ČHS a pozvané hosty. Konferenční poplatek nebude vybírán. V případě nejasností či dalších dotazů k organizaci konference kontaktujte její organizátory.

Z důvodů platných protiepidemických opatření a příslušného režimu v prostorách Zoo Praha je povoleno zúčastnit se konference pouze osobám, které se mohou prokázat platným proticovidovým očkováním, platným AG nebo PCR testem nebo prodělaným covidem v posledních 180 dnech (stačí v aplikaci Tečka). Účastníci jsou povinni organizátorům akce poskytnout kontaktní údaje pro případ eventuálního covidového trasování. Účastníci musí mít v přednáškovém sále zakrytá ústa respirátorem, přednášející může hovořit bez respirátoru.

Termín konference: 2. 10. 2021 (sobota)

Místo konání: Zoologická zahrada hl. m. Prahy, U Trojského zámku 120/3, 171 00 Praha 7

Konference je naplánována od 09:00 do 18:00.

Účastníci, kteří nestihnou přijet do Zoo Praha na termín srazu v 9 hod., necht' kontaktují pracovníky Informačního centra na hlavním vchodu do Zoo Praha.

Program:	08:50 – 09:00	Sraz účastníků před hlavním vchodem do Zoo Praha (pro osoby, které se nezúčastní zasedání Rady, je další možnost srazu v 10:00)
	09:00 – 10:00	Zasedání Rady ČHS (přednáškový sál Zoo Praha)
	10:00 – 12:00	Herpetologické zajímavosti Zoo Praha - 1. část (specializovaná prohlídka pod vedením Petra Velenského, kurátora plazů a obojživelníků)
	12:00 – 13:00	Oběd (ve vlastní režii)
	13:00 – 15:00	Herpetologické zajímavosti Zoo Praha - 2. část (specializovaná prohlídka pod vedením Petra Velenského, kurátora plazů a obojživelníků)
	15:00 – 18:00	Přednášky (přednáškový sál Zoo Praha)
	18:00	Ukončení zasedání a odchod účastníků ze Zoo Praha

PROGRAM ZASEDÁNÍ RADY ČESKÉ HERPETOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

09:00 – 10:00 Přednáškový sál Zoo Praha (Vzdělávací centrum)

1. Zahájení zasedání Rady
2. Volba orgánů zasedání Rady
3. Projednání přihlášek žadatelů o členství v ČHS
4. Zpráva o činnosti a hospodaření ČHS v uplynulém období
5. Plán činnosti ČHS do dalšího období
6. Volba Výboru ČHS
7. Diskuse, různé
8. Závěr zasedání Rady

PROGRAM PŘEDNÁŠEK

15:00 – 18:00 Přednáškový sál Zoo Praha

Blok 1 - předseda Milan Veselý

- Petr Velenský: **Plazi a obojživelníci v devadesátileté historii zoo Praha**
20 minut (včetně diskuse)
- Lukáš Kratochvíl et al.: **Scinkové sdílejí po desítky milionů let slabě diferencované XX/XY pohlavní chromozomy**
20 minut (včetně diskuse)
- Barbora Straková: **Hrál stres a sekvenční hermafroditismus roli ve vzniku prostředí určeného pohlaví?**
20 minut (včetně diskuse)

Blok 2 - předseda Lukáš Kratochvíl

- Doubravka Velenská: **Systematika a biogeografie užovek rodu *Platyceps* se zvláštním důrazem na druhy Středního a Blízkého východu**
20 minut (včetně diskuse)
- Milan Veselý: **Haplotypová struktura populací ještěrky zední (*Podarcis muralis*) v ČR a aktualizovaný pohled na jejich původ**
15 minut (včetně diskuse)
- Zdeněk Harca et al.: **Aktuální novinky ze studia hybridní zóny slepýšů napříč Evropou**
15 minut (včetně diskuse)
- Karel Kodejš et al.: **Kdo to tu hvízdá? Výskyt žab rodu *Eleutherodactylus* v Praze**
15 minut (včetně diskuse)

Blok 3 - předseda Jiří Vojar

- Markéta Tesařová: **Rentgenová počítačová mikrotomografie jako nástroj ke studiu (nejen) macaráta jeskynního**
10 minut (včetně diskuse)
- Karel Kerouš: **Bašta plazů na Slovensku - ŠPR Čabrad'**
10 minut (včetně diskuse)
- Ivan Reháček et David Fischer: ***Podarcis tauricus* ve volné přírodě v České republice: Aktualizace 2021**
15 minut (včetně diskuse)
- Roman Rozínek: **Deponační nádrže – význam pro chov našich a exotických obojživelníků**
20 minut (včetně diskuse)

ABSTRAKTA PŘEDNÁŠEK

Petr Velenský

Plazi a obojživelníci v devadesátileté historii Zoo Praha

Abstrakt: *Plazi (poněkud méně obojživelníci) byli v Zoo Praha vystavováni prakticky od jejího otevření. Příspěvek představuje důležité osobnosti, jež se zasloužily o rozvoj teraristiky, vývoj expozic, které sloužily či slouží k vystavování plazů i milníky chovu, dokládající hlubokou tradici vysoké úrovně tohoto chovatelského odvětví v Zoo Praha.*

Lukáš Kratochvíl et al.

Scinkové sdílejí po desítky milionů let slabě diferencované XX/XY pohlavní chromozomy

Autoři: Alexander Kostmann, Lukáš Kratochvíl, Michail Rovatsos

Abstrakt: *Pouze diferencované pohlavní chromozomy jsou obecně považovány za evolučně stabilní. S přibližně 1 700 v současnosti známými druhy tvořícími tak asi 15% druhové rozmanitosti neptačích plazů jsou scinkové velmi různorodou skupinou šupinatých plazů známou velkou ekologickou a morfologickou variabilitou. Scinkové mívají špatně diferencované a cytogeneticky nerozeznatelné pohlavní chromozomy a jejich určení pohlaví bylo považováno za velmi variabilní. V naší práci jsme porovnáním genomových sekvencí mezi pohlavími určili geny vázané na X chromozom u scinka obecného (*Scincus scincus*) a prokázali jsme, že scinkové sdílejí homologické pohlavní chromozomy v takřka celém fylogenetickém spektru po dobu nejméně 85 milionů let, čímž se blíží stáří vysoce diferencovaných ZZ/ZW pohlavních chromozomů ptáků a hadů skupiny Caenophidia. Scinkové tedy ukazují, že i slabě diferencované pohlavní chromozomy mohou být evolučně stabilní. Zachování pohlavních chromozomů napříč radiací scinků nám umožňuje zavést první metodu molekulárního určení pohlaví široce použitelnou v této skupině.*

Barbora Straková

Hrál stres a sekvenční hermafroditismus roli ve vzniku prostředím určeného pohlaví?

Abstrakt: *Mnozí autoři předpokládali opakovaný vznik prostředím určeného pohlaví (ESD). Na základě fylogenetické distribuce způsobů určení pohlaví se však zdá, že ESD je původním mechanismem určení pohlaví u amniot a skupiny s ESD dosud mají tento ancestrální znak. Přestože jsou pohlavní chromozomy u mnohých skupin endotermů i ektotermů staré a v evoluci velmi stabilní, ukazuje se, že vznikaly opakovaně nezávisle na sobě právě z ancestrálního ESD. Můžeme se tedy ptát, co předcházelo tomuto ancestrálnímu ESD. Je pozoruhodné, kolik znaků ESD sdílí se sekvenčním hermafroditismem, zejména nevyrovnané poměry pohlaví v populaci a absenci genetických rozdílů mezi samci a samicemi. Další podobností by mohlo být sdílení molekulárních mechanismů určení pohlaví souvisejících s citlivostí na environmentální stres. Navrhujeme, že ESD vzniklo ze sekvenčního hermafroditismu heterochronickým posunem: zatímco sekvenční hermafroditi reagují změnou pohlaví na stres z prostředí během života, u ESD druhů mohlo dojít k posunu načasování změny pohlaví do embryonálního období.*

Doubravka Velenská

Systematika a biogeografie užovek rodu *Platyceps* se zvláštním důrazem na druhy Středního a Blízkého východu

Abstrakt: *Prezentace diplomové práce, jejímiž cíli bylo vytvořit co nejobsáhlejší a nejdetailnější fylogenezi rodu *Platyceps* na základě jaderných i mitochondriálních markerů, a dále zrekonstruovat jeho historickou biogeografii a doby divergencí rodu i jednotlivých druhů.*

Milan Veselý

Haplotypová struktura populací ještěrky zední (*Podarcis muralis*) v ČR a aktualizovaný pohled na jejich původ

Abstrakt: *Haplotypová struktura populací ještěrky zední (*Podarcis muralis*) v ČR a aktualizovaný pohled na jejich původ.*

Zdeněk Harca et al.

Aktuální novinky ze studia hybridní zóny slepýšů napříč Evropou

Abstrakt: *Novinky ze studia hybridní zóny slepýšů napříč Evropou.*

Karel Kodejš et al.

Kdo to tu hvízdá? Výskyt žab rodu Eleutherodactylus v Praze

Autoři: Karel Kodejš^{1,2}, Jiří Moravec², Petr Velenský³, Vojtěch Miller¹

¹ Katedra zoologie PFF UK, Viničná 7, 128 00 Praha ² Zoologické oddělení NM, Cirkusová 1740, 193 00. Praha 9 – Horní Počernice ³ Zoo Praha, U Trojského zámku 120/3, 171 00 Praha 7

Abstrakt: *Bezblanky rodu Eleutherodactylus (Anura: Eleutherodactylidae) jsou drobné neotropické žáby. Rozmnožují se mimo vodní prostředí (vajíčka mají přímý vývin), díky čemuž se některé původně antilské druhy staly zdatnými kolonizátory nových území, především s dopomocí člověka. Prostřednictvím transportu rostlin se dostaly a uchytily v mnoha středo- a jihoamerických státech, na jihu USA a mnoha ostrovech v Pacifiku. Specifikem těchto žab je také schopnost prosperovat a šířit se v tropických a subtropických sklenících v oblastech mírného pásma (Evropa, Severní Amerika, Japonsko...). V rámci naší studie jsme zmapovali výskyt zástupců rodu Eleutherodactylus ve sklenících několika pražských institucí a pokusili se dopátrat jeho historických souvislostí. Objevili jsme dlouhodobě prosperující populaci druhu Eleutherodactylus johnstonei čítající stovky jedinců (v rámci kontinentální Evropy byl tento druh zaznamenán až v roce 2016). Zaznamenali jsme i výskyt dalšího druhu předběžně určeného jako E. cf. planirostris, který má patrně stagnující až klesající početnost. V rámci mapování historie šíření těchto druhů v České republice se ukázalo, že kromě pasivního transportu (rostliny, substráty) sehrála kruciólní roli i u nás velmi rozšířená záliba v teraristice (v podobě záměrných výsadek). Velmi zajímavé je i zjištění, že bezblanky nejsou jen jakousi izolovanou bizarností pražských tropických skleníků, ale že mohou vstupovat i do interakcí s naší domácí herpeto- a batrachofaunou.*

Markéta Tesařová

Rentgenová počítačová mikrotomografie jako nástroj ke studiu (nejen) macarát jeskynního

Abstrakt: *Macarát jeskynní (Proteus anguinus) je jediný evropský obojživelník žijící výhradně v jeskyních. Jeskynní zvířata vykazují různorodé morfologické a fyziologické úpravy, které jim umožnily přežít v zdánlivě nehostinném prostředí bez přístupu světla. V naší práci jsme využili nedestruktivní zobrazovací metody rentgenové počítačové mikrotomografie ke 3D zobrazení měkkých tkání v hlavě, a to pro různá stádia od larvy až pro dospělého jedince. Dále macarát srovnáváme s axolotlem mexickým (Ambystoma mexicanum) jako příkladné srovnání mezi mloky žijícími v jeskyních a na povrchu. Takovéto zobrazení může být prvním krokem k porozumění tomu, jak se zvíře žijící zcela ve tmě přizpůsobuje těmto životním podmínkám. Ukazujeme chrupavčitou část mozkové části lebky (chondrokranium), polohu a tvar mozku, zbytkové oči a čichový epitel s možnými analýzami, které lze na takovýchto 3D modelech provést.*

Karel Kerouš

Bašta plazů na Slovensku ŠPR Čabrad'

Abstrakt: *Krátká informace o stavu ZCHÚ na ochranu plazů.*

Ivan Reháč et David Fischer

Podarcis tauricus ve volné přírodě v České republice: Aktualizace 2021

Abstrakt: *V roce 2019 byla objevena na území ČR volně žijící populace Podarcis tauricus. Příspěvek podává aktuální informace k současnému stavu této populace.*

Roman Rozínek

Deponační nádrže – význam pro chov našich a exotických obojživelníků

Abstrakt: *Chov našich obojživelníků ve vnitřních prostorách je většinou nevhodný. Zvířata tam mají ideální podmínky, ale ty v přírodě jsou vzácné. Ideální je venkovní chov se zachováním tepelné a světelné periody. Ve venkovních deponačních nádržích se množí všichni naši obojživelníci a plazi, ale i celá řada exotických druhů. Deponační nádrže lze využít nejen pro chov, ale i pro výzkum a léčení. Zároveň je v nich možné deponovat živočichy, kteří ztratili svůj biotop nebo v něm jsou dočasně ohroženi. To dává časový prostor na vyhledání, vybudování nového biotopu nebo odstranění limitujících faktorů na původním stanovišti.*